

mu nihče dosti, a če tudi bi se mu zaupalo, bi pogajanja z njim sedaj ne imela pomena, kajti kitajski cesar in cesarica-vdova sta menda izginila. Dokler pa ta dva oficijalno ne začneta pogajati se z drngimi vevlastmi, o miru ne bo govora. Doslej še ni znano, kje sta. Nekatera poročila trdijo, da ju straži princ Tuan 60 milj daleč severno Pekina. Grof Waldersee se je peljal te dni skozi Tirolsko ter je bil v Inomostu in Rufsteinu jako odlično sprejet.

Umetna obrt na svetovni razstavi v Parizu.

I.

Na svetovni razstavi v Parizu sta zastopani dve vrsti umetnoobrnitniških proizvodov, kateri je treba strogo ločiti, dasi se to v razstavi iz ozirov na mejnarodno kurtoazijo ni zgodilo.

Prva vrsta je jako poučna in zanimiva. Kaže nam proizvode različnih obrtovanj, razkriva nam tisočere zveze, ki obstoje mej raznimi umetnoobrnitnimi strokami in mej prizadevanji in strujami arhitekture, plastike in slikarstva, razkriva nam premembe, ki so jih provzročile nove socialne razmere, razodeva nam, kakšen dobiček ima od novih znanstvenih iznajdb, iz kratka vse ono, kar moramo smatrati kot akomodiranje k nazorom in k ukusu, ki ga je vstvarilo valovanje življenja.

Druga vrsta umetne obrtnosti ni nič manj sijajna, toda ta ni uspeh neumornega obrtnoumetniškega delovanja, nego živi samo po milosti svetovne razstave. Vstvarjena je nalašč v ta namen, vstvarjena je z velikanskim duševnim in fizičnim trudom in z velikanskimi denarnimi žrtvami, a vender ni družega kakor napihnjen reprezentent zastarelih kulturnih razmer ter zanimiva samo s stališča mejnarodne gizdavosti, sicer pa spominja človeka na galerijo slavnih dedov, ki se dobi v hiši kacega borznega spekulanta, kateri je včeraj zadobil plemstvo. Ta vrsta umetne obrtnosti zavzema na razstavi mnogo prostora in če bi kdo spisal članek „Potemkinska umetna obrtnost na svetovni razstavi v Parizu“ bi gotovo dosegel lep — „Heiterkeitserfolg“.

Toda, ali se izplača, baviti se s tem, kar še nekako zapredeno v stare nazore vleče za kulturnim življenjem, v tem ko nudi prej prva omenjena vrsta umetne obrtnosti toliko velezanimivega gradiva?

Škoda, da ima le malokdo dovolj časa, da bi mogel prestudirati pri tej vrsti umetne obrtnosti vse one zveze, katere smo zgoraj našteali in dognati karakteristično razliko mej proizvodi Francozov, Nemcev, Angležev, Skandinavcev in Italijanov. V naslednjih vrstah hočemo podati le nekoliko posameznih, nemetodičnih opazk, nekaj utisov, ki sem jih dobil pri ogledovanju tega dela razstave.

Tako na primer nam kaže razstava francoskih bijonterijskih izdelkov marsikaj posebno poučnega. Francozko juvelirstvo je staro že mnogo stoletij in izdelki te umetne obrtnosti se ne razprodajajo samo na Francozkem,

nego skoro po vsem svetu; trg za te izdelke neha tam, kjer neha bogastvo. Preteklost francoskega juvelirstva je slavna, sedanost ugodna, zakaj bogastva je dandanes mnogo, in tako se je zamogla francoska juvelirska umetna obrt razviti do najlepše popolnosti. Francozje niso nikdar z večjo duhovitostjo in z večjim ukusom, z večjo tehniško rafiniranostjo in nekako nervozno tankočutnostjo, delovali v tej stroki umetne obrtnosti kakor dandanes. Kar stvarja njihovo juvelirstvo je tako čudovito krasno, da se človek sili pozabiti, za kako trivialen namen se rabijo ti izdelki. V teh agrafah, iglah zapestnicah, ovratnicah, diademih brošah itd. se vidi kako fin ukus imajo Francozi za vse kar je dekorativno. Ti izdelki so taki, da se po svojem umetniškem značaju lahko kosajo s proizvodi visoke umetnosti. Utis, ki ga dobi človek pri ogledovanju teh tako nepopisno elegantnih in gracijoznih izdelkov juvelirstva je, kakor da bi slišal orgijastiško himno, ki jo moški spol poje ženskemu spolu. Vsi ti izdelki izgledajo, kakor da bi žareli koprnjenja, se liki plamenu oviti okrog ponosne ženske lepote.

To pač ni samo slučaj, da slavi pariška umetna obrtnost prav v tej stroki največje svoje triumfe. Francozje so najboljši poznavalci, najfinejši čestilci, da, oboževalci ženske lepote. Zunanja ženska lepota se nikjer tako ne čisla in ne slavi, kakor na Francozkem. V literaturi, v umetnosti, v socialnem življenju, povsod, prav povsod zavzema kultus ženske lepote prvo mesto. Kako naj bi se potem vsak napredek v dekorativni umetnosti ne pojavil najprej v stroki, ki ima kakor nobena druga namen, služiti in poveljevat žensko lepoto. Umetniki kakor Lalique, Boucheron, Falize, Vever, Froment, Meurice tekmujejo neutrudno, kdo vstvari kaj lepšega. Lalique zavzema doslej prvo mesto, on je nedosežen in najbolj občudovan, ker zna izumljati vedno nove forme, ker je njegova fantazija uprav razkošna, in ker so vsi efekti na katerih utis računa v resnici presenetljivi. Njegov genre je navadno bizarno prirejeno zlato okrašeno z medlim raznobojnim emajlom in z dragocenimi kamni. Razstavil je kacic sto izdelkov, a vsak izmej njih bi lahko zavzemal odlično mesto v zakladnici najbogatejšega vladarja. Marsikateri teh razstavljenih izdelkov že ne spada več mej dragocenosti, ki se nosijo, nego je le po tacihi motivih sestavljen, sicer pa je umotvor, ki bo radi te svoje umetniške vrednosti vedno zavzemal svoje posebno mesto ter še poznim rodovom pričal, da se je juvelirstvo povzpelo do take dovršenosti, kakor je ni doseglo še nikdar.

Umetniki, ki smo jih zgoraj imenovali poleg Laliqueja se bavijo največ z dragocenostmi, pri katerih se uporabljajo briljanti. Ta briljant! Ustvaril je novo vrsto lepote. Kakor je kot material nedosežen glede vrednosti in dragocenosti, kako si je polagoma ustvaril svoje prav posebne estetične zakone, ki so čestokrat direktno nasprotje vseh doslej veljavnih estetičnih teorij. Tudi to je zasluga Francozov. Bilo je treba duha in ukusa Francozov, da so se po bistvu in po lastnostih briljanta počasi

ustvarili ti novi estetični zakoni, vsled katerih je juvelirstvo glede rabe briljantov doseglo to čudovito visoko stopnjo, ki jo zavzema danes.

Obrtnijske raznoterosti.

Trgovci, kateri imajo na Grškem kupčijske zveze, ali nameravajo stopiti v kupčijsko zvezo, dobe v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani zaupno naznanilo.

Kaj s sadjem?

Tekoče leto naklonilo je sadjarjem večinoma obilega blagoslova. Ako čitamo poročila iz raznih dežel, uvidimo, da nismo samo pri nas tako obdarjeni, temveč sadjarji skoro cele Evrope. Iz tega sledi, da ne bodo mnogo prometa s svežim sadjem, da bo vsled tega cena svežega sadja primeroma nizka. To velja o navadnem sadju, mej tem ko se bo skrbno izbrano fino namizno sadje zlasti po zimi vse eno primeroma dobro prodajalo, kajti baš tacega se ne prideluje ravno preveč. Kaj pa storiti z ogromnimi množinami navadnega sadja? Sadjar naj kalkulira, da li bolje shaja pri primeroma nizkih cenah, katere se mu bodo ponujale za sveže sadje, ali da napravljia iz njega trajni proizvod, s katerimi lahko čaka ugodnejše trgovinske zveze. V večini slučajev bode slednje bolje kazalo. Pri naših razmerah pride najbolj v poštev napravljjanje sadjevca. Z sušenjem bi se znalo sadje 2 do 4 kr. kilogram izkoristiti, pač je pa treba za to posebnih priprav, katere so pri nas primeroma še malo v rabi, sušenje se počasneje vrši, zahteva več dela in spretnosti, in pa za sušenje je porabno le zbrano, torej z večjimi stroški vkup spravljeno in čisto sadje. Za sadjevec porabimo lahko vse sadje sploh, pridelamo v kratkem času lahko veliko množino in izkoriščenje je tudi primeroma ugodno. Kdcr je pripravljen za sušenje, naj tudi suši, sicer pa sadjevec.

Ker se bodo letos sadjarji veliko pečali z napravljjanjem sadjevca, umestno jih je opozoriti že sedaj na važneje okoliščine, katere naj že sedaj upoštevajo. V prvi vrsti naj skrbijo za snažno, zdravo pijačo. Posodo, katera je dvomljive dobrote, naj skušajo že sedaj pripraviti in sicer, da jo z mrzlo in boljše še tudi z vročo vodo dobro izperejo, potem pa dobro zažveplajo in tako žvepleno do časa porabe ohranijo. Prej ko se naliva mošt, naj se taka posoda na dnu s hladno vodo zopet izplahne.

V drugi vrsti naj poskrbijo sadjarji za primerno pripravo za drozganje. Dobre priprave prihranijo, ker naglo delajo, mnogo dela, kar je, v očigled obilega dela, ki se bo v jeseni kopičilo, in pomanjkanje delavnih močij, velevažno. Dobre priprave pa tudi domorejo, da se mnogo več soka iz sadja dobi, nego ako sadje samo tolčemo ali ako ga drozgamo s slabejimi stroji. Navadno dobivajo

naši sadjarji po 30 % soka iz sadja s pomočjo dobrih strojev za drozganje in z umnim postopanjem; zamorejo ga pa tudi 70 % in še več dobiti. Dobri stroj se torej kmalu poplača.

Priporočljiv tak stroj bil bi za manje ali srednje razmere po načrtu Hehenheinskega sadnega mlina pripraven. Na doljnem Štajerskem imamo trgovino, ki take stroje prav solidno in dobro prodaja, in sicer Peter Majdič v Celju. Z ozirom na dobro delo, primeroma nizko ceno in pa radi potnine, popravil itd., naj bi sadjarji tam naročevali tak stroj, pa o pravem času in sicer že sedaj se tam zglašali, da imajo o pravem času že vse pripravljeno.

Ker ni vsak sadjar v stanu tak stroj kupiti, lahko se jih združi po več vkup, ki ga potem skupno porabijo. Tudi si lahko posamezni boljši gospodarji take stroje naročijo ter potem proti primerni odškodnini drugim izposojujejo. Obe stroki bodeta v tem slučaju lahko zadovoljni. Ako si kupi mali sadjar sam tak mlin, na pr. za 25 gld., služil mu bo ta na pr. za 6 gld. 50 kr. na leto, in sicer s 5 % poprečnimi obrestmi in pa z 10 % amortizacijo. Mali sadjar, ki mlin le par dni rabi in za njega na dan znabiti po 1 gld. plača, bo s tujim mlinom dosegel za 2 gld., kar doseže z lastnim za 6 gld. 50 kr. Izposojevalca pa na ta način mlin tudi izvrstno izplača. Sadjarji naj pa skušajo sadno pijačo dobro in stalno napraviti, da preobilico o ugodnem času tudi lahko v denar spravijo. V tej zadevi smo v naših krajih večinoma zelo na slabem in zaradi tega gre pa mnogo vrednosti v zgubo. Poučevalo se bode o porabi sadja v raznih krajih. Seveda pa to ni le ob nedeljah mogoče, kajti malo nedelj, pa mnogo pouka potrebnih krajev. Sadjarji naj bi torej, kadar se jim ponudi prilika za tak pouk, žrtvovali tudi ob delavnikih par ur. Stalna, bolja, za trgovino sposobna roba jim bode za primeroma majhno zamudo pri delu obilo poplačala.

Čarovnik.

Historičen roman.

Ruski spisal grof E. A. Salias.

(Dalje.)

XXII.

Takoj za Roganom in zalo grofinjo, ki sta se izgubila med mnogoštevilnimi gosti, stopili sta v sobo dve ženski. Častnik se je takoj vzdramil, vstal in pozdravivši ju, ponudil divan, na kojem je preje sedel.

Ti dve ženski na veselici kneza Subiza odlikovali sta se rezko od vseh gostov. Obe bili sta črno in ukusno opravljeni toda ne radi žalosti, marveč po običaju svoje domovine. Obe sta bili španski. Jedna njiju štela je uže petdeset let, ali radi zabuhlega obraza bila je še bolj stara videti. Bila je precej obilega života, okorna v hoji